

PLÁN VÝCHOVY A PÉČE DĚTSKÉ SKUPINY ŠKOLKA V LESE

„Jen tak být a šťourat se klackem v zemi...”

I. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

- **Název:** Dětská skupina Školka v lese
- **Druh zařízení:** Dětská skupina zřizovaná dle zákona č. 247/2014 Sb.
- **Adresa:** Brankovická 1417, Kolín V
- **Telefon:** 771 132 596
- **Web:** skolkavlese.cz
- **Zřizovatel:** Prostor plus o.p.s., Na Pustině 1068, 280 02 Kolín 2
- **IČ:** 26594633
- **Bankovní účet:** 323858351/0300
- **Kapacita:** 12 dětí
- **Provoz:** 7:45 – 16:15
- **Odpovědná osoba:** Mirka Jahodová, tel.: 601 322 322, e-mail: mirka.jahodova@prostor-plus.cz
- **Den započetí poskytování péče o dítě:** 1. 3. 2017

II. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA Náš Plán výchovy a péče je dokumentem, který slouží k bližšímu nahlédnutí do koncepce naší práce s dětmi. Přirozeně se vyvíjí spolu s námi a našimi zkušenostmi. Pravidelně je editován a aktualizován týmem průvodců. Hlavní cíle, hodnoty a filozofie však zůstávají neměnné. Kromě Plánu výchovy a péče se průvodci řídí závazným etickým kodexem Dětské skupiny Školka v lese, který je k nahlédnutí jako samostatný dokument.

1. Lokace a zázemí Dětské skupiny Školka v lese Dětská skupina Školka v lese je ve velké míře inspirována filozofií lesních školek, kde většinu aktivního času tráví děti ve volné přírodě. Proto je lokace zázemí v blízkosti přirozeného přírodního prostředí jedním ze stěžejních bodů naší práce s dětmi. Naše zázemí se nachází v přímém sousedství rozsáhlého lesoparku Borky, břehu řeky Labe a lávky vedoucí na městský ostrov, což poskytuje rozmanité přírodní prostředí (hustý les, mýtiny, křoviska, pěšiny, řeka, bosonohá stezka), které společně vytváří podpůrné podmínky pro rozvoj dětské osobnosti.

Vnitřní zázemí pro děti tvoří třída, šatna, dětské záchody se sprchou, kuchyňka a malý sklad na pomůcky a tvořivý materiál. Ve třídě jsou dětské stoly s židličkami na stolování a tvoření, police s knížkami, stavebnicemi, didaktickým materiálem a montessori pomůckami (pomůcky pro rozvoj jemné i hrubé motoriky a konstruktivního myšlení). Odpočinková a hrací část je vybavena kobercem. K odpočinku slouží ve skříni uložené dětské matrace, které se připravují přímo na koberec. Každé dítě má také k dispozici svoji označenou peřinku a polštář. V modelu náhradník si dítě nosí vlastní spacák.

Terasa před budovou Dětské skupiny Školka v lese tvoří bezprostřední venkovní zázemí. Je vybavena stolem pro tvoření a stolování venku. V zadní části se nachází posezení ze seřiznutých klád s kobercem uprostřed. Dále se na terase nacházejí skříň s úložným prostorem pro různorodý přírodní materiál ke stavbě i imaginativním hrám a je zde umístěn activity board. Plot terasy je zčásti tvořen paletami, ve kterých jsou zasazeny květiny a bylinky. V jedné z částí plotu se nachází zabudovaná kuličková dráha.

U zázemí máme vytvořený zeleninový a ovocný záhon s kompostem.

2. Rytmus dne V běžných dnech se snažíme dodržovat následující rytmus dne. Zároveň ho v některých případech uzpůsobujeme aktuálnímu programu (návštěvy divadla, výlety, speciální dny...):

- **07:45 – 08:15 – ranní příchod dětí:** V průběhu ranního scházení probíhá volná hra již přichozících dětí. Děti se věnují připraveným pomůckám. Rodiče a průvodci si předávají důležité informace. Až na výjimečné situace se vítáme na terase.
- **08:20 – 08:45 – ranní kruh, společná aktivita:** V ranním kruhu se všichni zdravíme písničkou a přivítáme se. Pak následuje komunitní kruh, ve kterém mohou všichni říct, jak se dnes mají, co zažili, co je trápí nebo těší a chtějí to sdělit ostatním. Průvodci s dětmi hovoří o tom, jaký je den a zda se děje něco významného.
- **08:45 – 11:30 – pobyt s dětmi v přírodě:** Do lesa s dětmi vyrážíme téměř denně za každého počasí. V okolí máme svá vybraná místa (borovicový palouk, písečná jáma apod.) a vždy se společně rozhodneme, kam vyrazíme. Sporadicky kromě lesa volíme i jiné místo z blízkého přírodního okolí (ostrov, skály, park u Labe). Na cílovém místě se nejprve nasvačíme (v případě nepříznivého počasí svačíme na terase), pak probíhá volná hra dětí nebo zčásti organizovaná činnost, vždy podle nálady a atmosféry skupiny. Výjimečně máme naplánovaný jiný program, o kterém jsou rodiče informováni – například návštěvu domova seniorů, divadla, knihovny, galerie či jiné výlety po okolí. V případě extrémní nepřízně počasí (teplota pod -10 °C) či jiných nepředvídatelných výjimečných situací zůstáváme v zázemí.
- **11:30 – 12:15 – písničky a básničky, hygiena, společný oběd, příprava na odpočinek:** Před obědem si společně zpíváme a recitujeme básničky podle aktuálního měsíčního plánu. Následuje společný oběd. Snažíme se u dětí budovat pozitivní přístup k jídlu, podporujeme je v ochutnání všech chodů, nicméně je do jídla nenutíme.
- **12:15 – 14:00 – odpočinek a předškolácké aktivity:** Snažíme se vytvářet příjemné prostředí pro odpočinek a spánek těm, kteří ho potřebují. V průběhu odpočinku dětem čteme pohádky a příběhy. Děti nenutíme spát, ale každý alespoň půl hodiny odpočívá. Po této době si může ten, kdo neusnul, v klidu prohlížet knížky. S dětmi předškolního věku, které v následujícím školním roce půjdou do školy, se věnujeme předškoláckým aktivitám, jež cíleně rozvíjejí široké spektrum potřebných dovedností.
- **14:00 – 14:30 – hygiena, odpolední svačina:** Následuje svačina, kterou si děti nosí z domova. Pití je v případě potřeby doplňováno průvodcem.
- **14:30 – 16:15 – odpolední program:** Odpoledne zůstáváme v blízkosti Dětské skupiny Školka v lese. Program přizpůsobujeme aktuálním potřebám a náladě. Často se s dětmi věnujeme různým výtvarným aktivitám, objevitelským pokusům, práci s montessori pomůckami, pohybovým a imaginativním hrám v okolí a v neposlední řadě běžné péči o okolí a zahrádku.

3. Provoz Dětské skupiny Školka v lese a modely docházky Provoz je celoroční. Otevřeno je v pracovní dny včetně letních prázdnin. Dětská skupina Školka v lese je uzavřena pouze ve státní svátky, předem nahlášené dny a v případě havarijní situace.

Skupina dětí je věkově smíšená a díky dodržování jednotlivých modelů docházky je zaručena kontinuita programu a ucelenost skupiny. Do Dětské skupiny Školka v lese vzhledem k náročnosti pobytu ve venkovních podmínkách zpravidla přijímáme děti od 3 let věku. Mladší děti mohou být přijaty na základě individuálního posouzení jejich zralosti. Podrobnější kritéria přijetí a podmínky zápisu dětí, způsob zajištění náhrady docházky, informace o zdravotním stavu a věcné vybavení dětí jsou sepsány v dokumentu *Vnitřní pravidla Dětské skupiny Školka v lese*. Ve skupině máme maximálně 12 dětí, o které se starají vždy 2 průvodci. V případě, že je přítomno 6 a méně dětí, může skupinku vést pouze jeden průvodce.

- a) **pětidenní model** – celotýdenní docházka
- b) **třídenní model** – středa, čtvrtek, pátek

- c) **dvoudenní model** – pondělí, úterý
- d) **model náhradník** – lze využívat v případě volné kapacity dětské skupiny

III. KONCEPCE VÝCHOVY A PÉČE Každé dítě je jedinečná osobnost a pro svůj zdravý a všestranný vývoj si zaslouží individuální přístup v péči a výchově. Přejeme si vytvořit bezpečné a zároveň stimulující prostředí, které dává dětem prostor růst a rozvíjet se. Naší vizí je zajistit dětem zdravý a harmonický rozvoj na tělesné, duševní, rozumové, osobnostní, sociální i emoční úrovni.

1. Základní pilíře koncepce Při plnění rámcových cílů se v naší koncepci výchovy opíráme o několik pilířů:

- **Základní principy přístupu lesních školek:**
 1. Držíme se zásady, že neexistuje špatné počasí, pouze špatné oblečení, a celoroční pobyt venku za každého počasí je pro nás samozřejmostí. Uvědomujeme si výchovný a pozitivně stimulující vliv přírodního prostředí na celostní rozvoj dětské osobnosti, proto se snažíme tuto skutečnost plně využít. Příroda se svojí neustálou proměnlivostí se tak pro nás stává nevyčerpatelným zdrojem možností rozvoje a jedním z hlavních východisek pro tvorbu našeho programu.
 2. S malou skupinkou dětí (v našem případě 12) pracují vždy 2 dospělí. Dospělý má roli průvodce, který děti provází na cestě jejich vlastního poznávání.
 3. Děti nejčastěji používají ke své hře přírodní materiály, které v lese najdou, což kromě rozvoje jemné a hrubé motoriky ve velké míře podporuje fantazii, kreativitu a schopnost tvořit ze sebe samého. Zdolávání nerovného terénu pomáhá v rozvoji obratnosti i koordinace a nabízí dětem možnost zcela přirozeným způsobem objevovat hranice svých sil. Pobyt v takovém prostředí podporuje zdravé budování důvěry v sebe a ve své schopnosti.
 4. Pravidelný a dlouhodobý pobyt na čerstvém vzduchu navíc příznivě působí na imunitní systém.
 5. Děti prožívají ve volné přírodě pravidelný rytmus změn ročních období a přírodních jevů, což napomáhá ke komplexnímu chápání světa a jeho fungování.
 6. Díky pravidelnému pobytu v jedné lokalitě pomáháme dětem budovat zájem o své okolí a zdravý, pozitivní vztah k němu. Stavíme tak základ pro zodpovědný přístup k celému životnímu prostředí.
 7. Děti mají k dispozici také různé nářadí, nože, pilky či kladívka, což pozitivně ovlivňuje rozvoj zručnosti, zodpovědnosti, zdravého sebevědomí, a dokonce i fyzikálních představ dítěte. Neustále pracujeme pod takzvaným bezpečným rizikem, což znamená, že i když je možné drobné poranění, děti jsou pod dohledem průvodců. Ti mají používané náčiní pod kontrolou a nepouští děti do situací, kde by bylo vážně ohroženo jejich zdraví a bezpečí.
- **Přístup „Respektovat a být respektován“:**
 1. Věříme, že partnerský vztah je jedním z nejfunkčnějších modelů mezilidských vztahů, a snažíme se ho uplatňovat i ve vztahu mezi průvodci a dětmi.
 2. Tento přístup není postaven na bezhraniční své vládě dětí (jak bývá povrchně chápán) – znamená to, že respektujeme individualitu dětí, jejich názory, pocity a postoje a vedeme je k respektování druhých.
 3. Dáváme si záležet na komunikaci s dětmi, protože si uvědomujeme, že způsob, jakým věci říkáme, je často stejně důležitý jako samotný obsah sdělení.
 4. Vytyčujeme potřebné hranice tak, aby se každý cítil bezpečně.
- **Inspirace montessori filozofií:**
 1. Montessori filozofie je pro nás inspirací hlavně tím, že vychází z potřeb dítěte a respektuje jeho individuální senzitivní období*, protože vnímá, že děti si samy z připraveného prostředí vybírají právě ty činnosti, které uspokojují jejich vývojové potřeby. Montessori pomůcky mají děti u nás vždy volně k dispozici ve třídě a část z

nich se každodenně připravuje k volnému používání i na terase.

**Termín senzitivní období v montessori filozofii označuje specifická a dočasná období zvýšené vnímavosti, kdy jsou děti schopné učit se určitým dovednostem snadno, lehce a bez úsilí.*

2. Na základě montessori principů vedeme děti také k samostatnosti a podílení se na přirozeném chodu svého prostředí – oblékání, hygiena, péče o společný prostor, pomoc při drobných úklidových činnostech ve třídě i venku. Společně s dětmi třídíme odpad a podporujeme tak jejich vědomí zodpovědnosti za blízké okolí a životní prostředí.
- **Inspirace waldorfským přístupem:**
 1. Při tvorbě našeho programu vycházíme z přirozeného koloběhu života v přírodě, následujeme lidové tradice a pořádáme slavnosti.
 2. Z waldorfského přístupu vychází také pravidelný rytmus dne, týdne a roku. Pravidelné opakování přináší do života dětí pocit bezpečí a jistoty toho, že vše má své místo, čas a smysl.
 3. Dostatek volné, dospělým neorganizované hry dětem umožňuje naplňovat jejich individuální potřeby a rozvíjet vzájemné vztahy. Poskytuje dětem prostor pro jejich vlastní sebevyjádření, podporuje představivost, kreativitu a samostatné, nezávislé myšlení.
 4. Děti se nejlépe a zcela přirozeně učí nápodobou, a proto se snažíme být dětem co nejlepšimi vzory. V průběhu celého dne se věnujeme smysluplným činnostem, věci děláme se zájmem a vnitřní radostí.

2. Témata měsíce Po celý rok se věnujeme různorodým tématům, která souzní s naší filozofií. Každý měsíc máme jedno hlavní, z něhož vycházejí konkrétní podtémata na jednotlivé týdny. Jsou vždy aktuální a souvisí s daným měsícem a ročním obdobím. S dětmi se jednotlivým tématům věnujeme při běžných denních činnostech, jako je například ranní kruh, nebo při aktivitách přímo zaměřených na dané téma (hry, tvoření).

3. Rozvoj předškolních dovedností Děti jsou během celé docházky přirozeně vedeny k samostatnosti v sebeobsluze i rozhodování a k zodpovědnosti za své chování, pocity i věci. Velký důraz klademe na správné rozvíjení sociálních vztahů. Klíčová je pro nás vzájemná komunikace, sdělování svých pocitů a potřeb, schopnost vyslechnout druhého a respektovat jeho potřeby. Hrubou i jemnou motoriku děti trénují každodenně při běžných i speciálních činnostech. Pohyb v přírodě, v nerovném terénu, překonávání překážek, manipulace s předměty běžné denní potřeby, účast na činnostech každodenního chodu dětské skupiny – to vše dostatečně a nenuceně děti připravuje na vstup do reálného světa, ve kterém se pak pohybují sebedovědoměji a s vědomím vlastních schopností.

Do denního režimu zařazujeme i aktivity, které cíleně rozvíjejí široké spektrum potřebných dovedností, jako jsou např.:

- **Grafomotorika, jemná motorika, pravolevá orientace:** Děti se učí uvolňovat jemné svaly ruky (zápěstí, prstů), jsou vedeny ke správnému držení psacího náčiní, k účelnému grafickému projevu (psaní, kreslení), koordinaci oka a ruky (různé druhy manipulace s předměty: navlékání, přesívání, trhání, stříhání, skládání, přebírání aj.), procvičují pravolevou orientaci v prostoru, na ploše, v sešitu apod.
- **Dovednosti řečové a komunikační:** Děti jsou podporovány ve vyjadřování vlastních myšlenek, ve sdělování pocitů, v popisu zážitků a zkušeností s danými jevy, stejně tak jsou vedeny ke schopnosti naslouchat a vést smysluplný dialog. Seznamují se s návyky správného dýchání, zdravého tvoření lidského hlasu a řeči pomocí technik dramatické výchovy.
- **Jazyková příprava, smyslové vnímání, tvořivost, paměť:** Formou hry jsou u dětí podporovány sluchová analýza a syntéza (rozklad slova na hlásky, slabiky, složení slov), vyjadřování myšlenek pomocí znakových systémů (číslice, písmena, piktogramy), trénování paměti

(říkadla, básničky, písničky, převyprávění pohádky) a průběžně se rozšiřuje slovní zásoba.

- **Předmatematické představy:** Je rozvíjeno názorné myšlení a následný přechod ke konkrétním logickým operacím (zobrazení geometrických tvarů a číselné posloupnosti, početní operace, „psaní“ číslic, třídění aj.). Je využívána metoda pokus – omyl, zobecňování, nacházení vlastních argumentů a osvojení si základního matematického jazyka (přiměřeně věku).

4. Pozorování vývoje dětí a konzultace s rodiči S rodiči naše pozorování konzultujeme pravidelně v podobě každodenních zpětných vazeb mezi průvodcem a rodičem a také v rámci pololetních individuálních konzultací formou setkání průvodce s rodičem v dopředu vypsanych termínech. Konzultace jsou samozřejmě v případě potřeby možné i kdykoliv v průběhu roku po předchozí domluvě s průvodcem.

Inspirací pro závěry jsou průvodcům pravidelné porady, supervize a denní záznamy z péče o dítě vedené formou deníku. Zamýšlíme se nad tím, co dětem prospívá, co je baví a posiluje, v čem vynikají a na co je třeba se více zaměřit. Tato pozorování nám pomáhají dětem porozumět a hledat způsoby nejvhodnější podpory.

5. Speciální vzdělávací potřeby dětí v Dětské skupině Školka v lese V dětských skupinách se stále častěji objevují děti se speciálními vzdělávacími potřebami, vyžadující individuální přístup a přizpůsobené vzdělávací nástroje. Vzhledem k menšímu počtu dětí je u nás individuální přístup snazší. Naše dětská skupina je vybavena dostatečným množstvím pomůcek, které dětem pomáhají lépe si osvojovat znalosti, rozvíjet sociální a motorické dovednosti a překonávat různé vývojové obtíže. Tyto pomůcky podporují rozvoj dětí přátelským a efektivním způsobem.

6. Vzdělávání průvodců Každý nový průvodce projde tříměsíčním zaškolováním, které se řídí zaváděcím plánem sestaveným vedoucím Dětské skupiny Školka v lese. V rámci zavádění nový průvodce získá přehled praktických a teoretických znalostí potřebných k fungování.

Všichni průvodci se dále vzdělávají v oblastech inovativního vzdělávání a lesní pedagogiky formou samostudia, stážemi v inspirativních zařízeních, vzdělávacími a prožitkovými semináři či dlouhodobými kurzy. Průvodci rozvíjejí oblasti svých přirozených zájmů a silných stránek tak, aby byly přínosem pro celý kolektiv Dětské skupiny Školka v lese.

Vypracoval tým Dětské skupiny Školka v lese dne 30. 8. 2026.

..... **Petr Steklý ředitel Prostor plus o.p.s.**

..... **Mirka Jahodová vedoucí Dětské skupiny Školka v lese**